

Paul Kaaritan

Galatia Baara Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita, apostle Paul saadanii Galatia Baara sannao mishidainao ati. Aizii wuru'u Galatia, udaru'o wiizai baara, na'ii'aka'o wuru'u mishidainao mashaapanuz. Paul, uruu Jew, mazan inao, Gentilenao.^a Aizii inao mishidainao'u naa Kaimana'o Kuwai, Jesus Christ daua'oraz.

Mazan kaina'a pabi'i kida Jewnao kaawan mishidainao ida'ati. Inaou'u naa aipan ipai mishidainao sha'apatinan Moses kakinaori kawana'ati, Tominkaru dakota-kinnao nii idyaun kaimana'o pidannao nii.

Mazan apostle Paul saadan di'oraz kaarita mishidainao ati, ukakinootan idyaun Jewnao ai, aipainaoz mishidainao chootinan^b Moses kakinaori kawana'ati. Uaipan mishidainao aitapan kaimanaiman, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atin ida'an Moses kakinaori kida. Mazan udakotan pidan kaimana'o pidan nii soo umishidan ida'an Jesus Christ, aonaa pidan izo'atin ida'an mani Moses kakinaori. (Galatians 2:16)

Ukau'an Paul saadan di'oraz kaarita mishidainao ati, aonaan idi uaipan imishidan pidannao kuwaa pana'iti'oraz karikaonan. Ukian pakaaritan ida'a, "Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kaou Tuubaruo Tikazi wu'iti." (Galatians 1:8)

Aizii wuru'u pidannao aipainaoz mishidainao taapan Moses kakinaori, ikian Paul dau'an, uruu aonaa mishi'o apostle mani, na'iki kuwai kapam ukowaadapaniaz aonaa mishi'o mani. Mazan Paul kian padau'an, "Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, uruu wuru'u zaamata'oraz ogaru pa'an." (Galatians 1:1)

^a *Gentilenao*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a.

^b *chootinan*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'chootin-karu' daua'o.

Kaarita buutinpan kida

Paul mishi'o apostle	1:1-24
Paul ma'ozaka uparadan kaimana'o kuwai dikin ii	2:1-21
Kazannaatin-karu soo mishida-karu ida'an	3:1—4:31
Mashaapa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an	5:1—6:10
Paul katokontan pakakinaopan6:11-18

1 ¹Di'oraz kaarita, õgaru apostle Paul di'iki'o. Õgaru, aonaa pidannao zaamatanii mani apostle nii, na'iki aonaa ïdyuudanii mani õapostle-tinan. Mazan Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, ïnao wuru'u zaamata'oraz õgaru pa'an. ²Ipai da'ainao mishidainao, ïdyuudan kapam paparadan ipai unao mishidainao ati, mashaapai-naouz Galatia Baara ii aka.

³Õtoriinpan marii kizi waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun na'iki utaa kizi unao nyukunuu kaiman-kinaa nii. ⁴Aizii wuru'u Jesus, utaa-pada pazowii-kae wa'oi'an dikin ii, na'apa waDaru Tominkaru aipan kawana'ati, na'iki ukazannaata-kinaa nii waunao wuru aia'a kai'oraz oia'o mashaapa-karu. ⁵Ukau'an marii karikaonan Tominkaru taapa-kae umanawunu'o nii. Amen.

Soo kaina'a bauda'apa Kaimana'o Kuwai

⁶Tuukii õdi'itinpan unao dau'an, utanawatinan idi kadiman aka Tominkaru ai. Uruu zaamata'oraz unao pa'ida'ati Christ kamarainapa-

nun na'iki kamunanun ida'an, mazan aizii, uda'anan naa pana'a'o kuwai pabi'i kida pidannao dakotaniaz kaimana'o kuwai nii. ⁷Aonaa ba'oran kaimana'o kuwai nii, soo pidannao mariidapan karikaonan unao, na'iki ïtanawata'azon mishi'o kuwai Christ dau'a'o pana'iti'i naa karikaonan. ⁸Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kae Tuubaru'o Tikazi wu'iti. ⁹Wakiini'i naa sha'atii kiwiitapa, na'iki õkian nii koshan: na'ia'oram pidan kowaadan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a uabataniaz na'iki umishidaniaz, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kae Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

¹⁰Kaiwuru'u õkianuz kaikapa'a, õkaimanada'azon idi'o pidan nyukunuu? Aonaa! Mazan õaipan pa'an Tominkaru nyukunuu kaimanan õ'ati. Õaipan an mani pidan nyukunuu kaimanan õ'ati, aonaa mishi'o mani Christ poitorun õgaru.

Paul apostle-tinan dau'a'o

¹¹Õmin-mishidannao, õaipan uitapan wuru'u Kaimana'o Kuwai

Gal

ōkowaadaniaz unao ati, aonaa pidannao di'iki'o mani oo pidan tomanii mani. ¹²Aonaa ōikodanuzu pidan di'iki oo aonaa pidan tominapa-kidaniaz mani ōgaru udau'u. Mazan wuru'u ōkuwaaz Jesus Christ di'iki'o na'iki uaida-kidaniaz pa'an ō'ati.

¹³Unao, uabatanii na'apam da'i ōmashaapauzon Jewnao kakinorinaa kida kawana'ati. Uaitapa tuukia'o ōpataka'utauzon mishidainao Jesus. Na'iki ōdakota ōmainaabatan īdyaun ipai daunuuda'u. ¹⁴Na'iki uruu dono ipai ōwazootapan ōmin-daonaioran-nao na'apa kida'o ītunarunawun ōkawan, ōda'anan ida'an na'iki ōizo'atin ida'an wuru'u ōdokoza-daunnao mishidapanii kidaz. ¹⁵Mazan Tominkaru kamunanun idi ō'ati, uzaamatan kowas ōgaru kaudina'o nii pa'ati. Uzaamatan ōgaru ōshakatan ua'ii. Paaipan kawana'ati ¹⁶utukapa-kidan pauDani ō'ati, uaipan idi ōmakon ōkowaadapa'anan Kaimana'o Kuwai udau'u Gentilena'o di'iti. Aizii uruu aimaakan sha'apan dauna'ana'oraz ō'ati, aonaa ōmakon pidan di'iti ōaipan idi mani ukowaadan kanoma'o nii ōsha'apata. ¹⁷Na'iki aonaa ōmakon Jerusalem iti, ōabata'anan mani na'apam kiwiitapainauz īapostletinian kian ō'ati. Mazan ba'oran amazada iti pa'an ōmakon, Arabia kia'o udakota-ka'o. Uruu dauna'an zii ōkiwan Damascus iti.

¹⁸Idikinauda'u wunu ōtukapan dauna'an Jesus, uruu zii ōmakon Jerusalem iti ōmorowautapa'anan

Peter di'iti. Ōna'ian utuma dya'utam soondii sakodaz. ¹⁹Aonaa ōtukapan ba'oran apostle na'ii, soo James karikaonan, wanaobanaa Jesus inawuzuz. ²⁰Tominkaru aitapa ipai wuru'u ōsaadaniaz kidaz mishi'o, aonaa ōmariidinan mani. ²¹Uruu dauna'an ōmakon naa Syria Baara na'iki Cilicia Baara ii aka'o wiizai kida kawana'ati. ²²Mazan wuru'u mishidainao Judea Baara iainao kidaz, aonaa zii ītukapauzon ōgaru. ²³Soo īabatan karikaonan pidannao kadakotinan ōdau'u. Īkian, "Tawuru'u pidan pataka'utauzoz da'i waunao, uru'u naa aizii kowaadapa pidannao ati kaimana'o kuwai Christ daua'oraz, utiwaniaz pamashaadan." ²⁴Uruu idi tuukii īkonaukii-kidan Tominkaru ōgaru dikin ii.

*Ba'oran apostlenao kashaapa
Paul kaudinan apostle nii*

2 ¹Aizii 14 wunu dauna'an ōmakon koshan Jerusalem iti, Barnabas mako'o ōtuma, na'iki ōna'aka Titus kapam. ²Wuru'u ōmakonuz na'iti Tominkaru dyuudan idi'o ōgaru. Ōna'ian pu'u, ōmiitiniipan soo choochi zowaunaanao tuma karikaonan. Ōaipan īaitapan wuru daua'a ōkowaadapankianiaz Kaimana'o Kuwai Gentilena'o ati, na'iki ōabata'azon kaiman ī'ati oo aonaa. Usha'apanum kau'an aonaa ōaipan ōkaudin-kizi wuru'u ōsha'apataniaz naa na'iki ōsha'apapaniaz kai makon madiwautapaka. ³Mishi, īna'apata panyukunuu. Uruu idi aonaa īdyuudan ōminau-

da'u Titus choota-kaoc^c Jewnao kakinaori kawana'ati, Gentile pu'u padamata uruu. ⁴Wakadakotinan wuru dau'ana'a, usha'apanum kau'an pabi'i kida pidannao taa-pinpainao mishida'o kawan Jesus, morotan idi'o wabii ati. Itukapa'azon idi karikaonan pakawan mani wada'anan Jewnao kakinaorinaa, wazaamatanpan pu'a'a naa Christ Jesus di'iti. Usha'apanum kau'an inao, tuukii iaipan wamashaapan pakawan Jewnao kakinaorinaa waranu'u. ⁵Mazan aonaa waka-shaapinan i'ati, aonaa masakauda'u. Usha'apanum kau'an waaipan idi wakazannaatapan unao ati wuru'u mishi'oraz kuwai, Kaimana'o Kuwai ida'a'oraz.

⁶Na'iki choochi zowaunaanaou, aonaa na'iam iikodan okuwaa kasharutinpan, uruu idi aonaa ipana'adanuzu na'iki aonaa itotokadanuzu. (Aizii wuru'u itaapakaaz umanawunuinao choochi zowaunaanao nii, aonaa usha'apan o'ati, usha'apanum kau'an Tominkaru aonaa unaubaa bada'apa'o pidan powa'a zii ba'oran ai.) ⁷Mazan iaaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz okaudin-kizi nii, kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai Gentilenao ati, na'apa utaan kawan kapam Peter ati kaudin-kizai, ukowaadapanuz Kaimana'o Kuwai Jewnao ati. ⁸Usha'apanum kau'an Tominkaru ma'ozakan ida'an ozaamata-kaao apostle nii Gentile-

nao ati, na'apa Peter zaamata-kaao kawan apostle nii Jewnao ati. ⁹Aizii James, Peter, na'iki John, umana-wunuinao choochi zowaunaanao, iaaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz kaudin-kizai o'ati. Uruu idi kaiman inyukunuu Barnabas na'iki ogaru kaudinan dau'an na'apa inao kawan. Na'iki powa'a zii ima'ozakadan waunao wakowaadapa-kizi kaimana'o kuwai Gentilenao ati. Aizii inao ikakuwaapatinan nii Jewnao ati. ¹⁰Kaina'a bouda'apa aimaakan iaipan washapapan, pakawan kizi wakaminka'uupan pataka'utinainao, ichoochin ida'a ainaou. Uruu manawun aimaakan tuukia'oraz osha'apata'azon.

Paul kakinaowan Peter

¹¹Aizii Peter morowautapan kan dono Antioch ii, na'ii o'paradan u'ati ma'ozaka'o ida'an, okaki-naota-kinaa nii uruu sakitapa'o di'iti. O'paradan u'ati pidannao kanaapu'u, usha'apanum kau'an usha'apataniaz aimaakan tuukia'o upana'itin. ¹²Uruu zi'o Peter kaawan dono Antioch ati, karikaonan da'i uaroopauzon Gentilenao tuma, mishidapainou Jesus. Mazan Jewnao, James di'ikiinaou kaawan dono'o naa, aona'a naa powa'a uaroopan ituma utaria'akan idi'i naa inao ai, aipainou Gentilenao choota-kaao. ¹³Uruu idi baokoinao Jewnao mishidainou Jesus, itamakapa'akan naa Peter, aona'a

Gal

^c 2:3 *uchoota-kaao*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a.

naa kapam ĩaroopan Gentilenao tuma. Na'iki Barnabas, upu'u zii una'apan kapam ĩnao kawan, ĩaitapan pu'u padamata aonaa sha'apa'o mani wuru'u aroapa-karuz Gentilenao tuma.

¹⁴Ōtukapan idi'i naa aonaa ĩsha'apatinan Kaimana'o Kuwai kawana'ati, wuru'u mishi'oraz kuwai. Uru'u naa ōparadan Peter ati ipai ba'orainao kanaapu'u. Ōkian u'ati, "Jew pugaru, mazan upu'u pumashaapan Gentile kawan, aonaa pusha'apatinan Jew kawan. Kandii ni'i naa mooko aizii puaipan Gentilenao mashaapan Jewnao kawan?" ¹⁵Mishi, pugaru na'iki ōgaru, Jewnao wadaru na'iki wadaro nii, aonaa Gentilenao mani, dakota-kariwainouz 'oiainao' nii. ¹⁶Mazan waaitapa Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Jesus Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Ukau'an waunao, wamishidapanii Christ Jesus, Tominkaru dakota-kizi waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim nii Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atipan ida'an Moses kakinaori."

¹⁷Aizii waunao, wadawatan pu'u Tominkaru dakota-kinaa nii waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, mazan upu'u Jewnao dakotan waunao oiainao nii kapam, Gentilenao

kawan. Ukau'an Christ aipan ati'o mooko wuru'u wa'oipanuz? Aonaa! ¹⁸Mazan ōkiwinan an powaa iti wuru'u kakinaorii ōmuudaniaz naa, uruu ida'an ōtukapa-kidan ōdikintapan kakinaorii. ¹⁹Ōgaru mawaka'o kawanu'ora'a naa kakinaorii ai. Ukau'an aona'a naa powa'a ōmashaapan kakinaorii waranu'u, ōmashaapa-kizi'i naa pa'an Tominkaru ati. ²⁰Ōgaru, ōmishidan idi Christ, mawaka'o kawanu'ora'a naa ōgaru Christ tuma cross ida'a. Aonaa ōgaru'u naa mani kakupa'oraz, mazan Christ pa'an wuru'u mashaapa'oraz ō'ida'a, na'iki uru'u naa kazowautapa'oraz ōgaru. Ōmashaapanuz naa, ōmishidapan ida'ana'ora'a naa Tominkaru Dani, marainpa'oraz ōgaru na'iki mawaka'oraz ō'ati. ²¹Ōgaru aonaa ōkashadan Tominkaru kazannaatan waunao pakamunanun idi karikaonan. Usha'apanum kau'an umishiin an mani Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii waizo'atipan ida'an Moses kakinaori, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u Christ mawakanuz.

*Tominkaru taan Kaimana'o
Doronaa mishida-karu idi*

3 ¹Maam Galatia Baara san-nao, maaitapin-ka'o manawun mooko unao! Kanom wuru'u madoronaada'oraz unao? Kaimanaiman sha'atii ōkakuwaapan u'ati Jesus Christ tauka-ka'o na'iki umawakan dau'u cross ida'a. ²Ōpishaa kizi unao: uizo'atin idi'o mooko Moses

kakinaori uzaamatanuz Kaimana'o Doronaa, oo umishidan idi'o uabataniaz kaimana'o kuwai? ³Na'apa dii manawun umaaitapinkan! Usakadan pu'u umishidan Jesus, Kaimana'o Doronaa ida'an. Mazan aizii kandii ni'i naa utiwaan umashaapan Jesus ati usha'apaapanii kida ida'ana'a naa karikaonan? ⁴Madiwautapaka'o mooko karikaonan ubaiaapanuz tuukii kasha'ora kida'o aimaakan? ⁵Õitiiman aonaa madiwautapaka'o mani! ⁵Aizii Tominkaru taanuz Kaimana'o Doronaa unao ati, na'iki usha'apatanuzu umanawun kida'o aimaakan unao bii an, aonaa uizo'atin idi'o mani Moses kakinaori, mazan umishidan idi'o pa'an uabataniaz kaimana'o kuwai, Christ daua'oraz.

⁶Udi'itapa na'apam kii-karu Abraham dau'an: "Uruu mishida'o Tominkaru, na'iki umishidan idi, Tominkaru dakotan uruu kaim ana'o pidan nii."^d ⁷Ukau'an uaitapa kizi, pidannao mishidainaouz Christ, ñao pa'an wuru'u mishi'oraz Abraham dainao. ⁸Saadauzo-kariwai Tominkaru Paradan kowaadani'i naa kotua'a naa, Tominkaru dakotan nii Gentilenao kaimanainao nii ñmishidan idi. Usha'apatan ua'ii zii na'apa kida'o, ukowadauzonii Kaimana'o Kuwai Abraham ati. Ukianuz "Pugaru ida'ana'o nii õtaan kaiman kida'o aimaakan ipai pidannao ati."^e ⁹Ukau'an ipai mishidainaouz, ñzaamata kaiman kida'o aimaakan na'apa

Abraham zaamatan kawan aimaakan pamishidan idi.

¹⁰Mazan pidannao tiwa'oraz padamata paizo'atin Moses kakinaori pakazannaatin-kinaa nii, upu'a'o nii Tominkaru pataka'utan ñdyaun. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru paradan ida'a: "Ipai'o nii Tominkaru pataka'utan pidannao ñmaizo'atikan idi ipai daunuuda'u saadinpa'o Tominkaru kakinaori kaaritannaa ida'a."^f ¹¹Ukau'an aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii utiwaan ida'an paizo'atin Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru Paradan ida'a: "Tominkaru dakotaniinaouz pidannao kaimanainao nii ñmishidan ida'an pa'an, ñnao karikaonanuo nii ñkakupan."^g ¹²Moses kakinaori, aonaa mishida-karu di'ii'aka'o mani, soo uda'an-ka'o karikaonan. Tominkaru Paradan saada-kariwai kian: "Pidan izo'atipan an kakinaorii, marina'a naa usha'apatanuzu ipai daunuuda'u na'iki umashaapan ni'i naa u'ida'an."^h

¹³Kaikapa'o kapam Tominkaru Paradan saada-kariwai kianu'u: "Pidan kazada-kariwai atamun kadu iti, Tominkaru pataka'utan uruu wuru'u."ⁱ Na'apa'o Christ pataka'uta-kidinanuz atamun kadu iti waunao dikin ii. Uruu ida'an ukazannaatan waunao wuru aia'a Tominkaru dakotanuz papataka'u-

Gal

^d 3:6 Genesis 15:6 ^e 3:8 Genesis 12:3; 18:18; 22:18 ^f 3:10 Deuteronomy 27:26
^g 3:11 Habakkuk 2:4 ^h 3:12 Leviticus 18:5 ⁱ 3:13 Deuteronomy 21:23

tan waunao, maizo'ati-kainaouz ipai kakinaorii. ¹⁴Uruu Christ Jesus pataka'uta-kidinan ida'an kizi, Gentilenaο zaamatan kaimana'o aimakaan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati. Na'iki wamishidan idi'o Jesus Christ, wazaamatan Kaimana'o Doronaa, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii wa'ati.

***Kakinaorii na'iki Tominkaru
taa'azoonii dau'a'o***

¹⁵Aizii ò'inawuzunao na'iki òdadakoonao, òkainaabata kizi mooko u'ati pidannao sha'apatauzonii aimakaan ida'an: Dya'utamainao pidannao na'apataakan dono panyukunuu aimakaan dau'an, ìsaadan nii pa'uu kida kaarita ida'a kainaabata'o nii ìnyukunuu na'apa kidaakan. Uruu dauna'an aonaa turuu umarina'ata-kaο oo utotokada-kaο. Na'apa'o wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azoonii. ¹⁶Tominkaru kowaadanii kidaz pataa'azon, Abraham na'iki utakaan-daun ati'o. "Utakaan-daunnao ati'o," aonaa kia'o mani usaadinpan Tominkaru paradan ida'a, iriba'o pidannao dau'ati'o kawan. Mazan, "utakaan-daun ati'o," kii usaadinpan, bouda'apa'o pidan dau'ana'o, uruu wuru'u Jesus Christ, Abraham takaan-daunuz. ¹⁷Kaikapa'o dau'ati'o kaiwuru'u òkianuz: Kiwiini'o zii wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz

pataan nii aimakaan Abraham ati,^j na'iki ukian mishi'o nii utapan paparadanuz. Ukau'an, Tominkaru taaniaz kakinaorii Moses ida'an 430 wunu dauna'ana'oraz naa, aonaa na'itim upana'adan wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz pataan nii aimakaan Abraham ati, na'iki aonaa turuu umainaabatan wuru'u Tominkaru paradanuz. ¹⁸Tominkaru taa'azooniaz kaimana'o aimakaan zaamata-kaο an mani kakinaorii izo'atipa-kaο ida'an, ukau'an aona'a naa mani turuu wazaudapan Tominkaru taan aimakaan wa'ati pakiauzon kawana'ati. Mazan Tominkaru taanuzu kaimana'o aimakaan Abraham ati, ukowaadan idi'o pa'an pataan nii u'atiz.

¹⁹Kanom ni'o mooko wuru'u kakinaorii taa-kaοaz? Utaa-kaο pidannao sha'apaapauzon idi'o oia'o pa'idiwaru. Kakinaorii kaiwainpan nii atii Abraham takaan-daun kaawan, uruu tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii utakaan-daun nii. Aizii wuru'u kakinaorii, angelnaο taanii Moses ati, na'iki uruu ida'ana'o udobata-kida-kaο Israelitenaο ati. ²⁰Mazan aonaa Tominkaru zaamatan pidan dobata-kida'o nii paparadan Abraham ati, mazan sariapa pa'an uparadan u'ati, ukowaadan dono wuru'u pataa'azooniaz u'ati.

²¹Aizii kakinaorii taa-kaο idi, upana'adan ni'i naa mooko wuru'u Tominkaru kowaada-

J 3:17 *Tominkaru kowaadauzon pataan nii aimakaan Abraham ati:* uruu dakota-kaο covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

nii kidaz pataa'azon? Aonaa! Ukau'an umishiin an mani pidan ikodan karikaonanu'o kakupakaru kakinaorii izo'ati-kaao ida'an, kakinaorii ida'an mani Tominkaru dakotan pidan kaimana'o nii. ²²Mazan saada-kariwai Tominkaru paradan kowaadan wa'ati, ipai pidannao oia'o kazowautapanii pa'idiwaru. Ukau'an, wazaamatan nii wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon, soo wamishidan ida'an Jesus Christ.

²³Christ mishidapa-kaao ua'ii zii, waunao taapa-kaao kakinaorii waranu'u, taraa-kariwainao kawan, atii wuru ida'ati'i Christ mishida-kaao kainaabata-kaooz naa. ²⁴⁻²⁵Ukau'an kakinaorii taa-kaao, kazowautapa'o nii waunao, atii Christ kaawan di'iti. Mazan aizii Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidannao nii wamishidan idi'ora'a naa Christ. Aonaa kanom ni'i naa aizii kakinaorii kazowautapan waunao powa'a.

Pidan mishida'oraz Jesus Christ, uruu Tominkaru dani

²⁶Ipai unao Tominkaru dainao umishidan ida'an Christ Jesus. ²⁷Ukau'an, ipai unao chikaawunui-na'oraz na'iki zaamatina'oraz Christ Jesus ida'ati, umorokodan naa Christ kaduz wuru'u. ²⁸Ukau'an aonaa usha'apan pugaru Jew oo aonaa Jew mani; poitorui oo aonaa poitorui mani; daonaiora oo zun, ipai unao na'apa kida'o pa'idiwaru, uzaamatanpan idi Christ Jesus ida'ati. ²⁹Aizii uzaamatanpan kau'an

Christ Jesus ida'ati, unao wuru'u mishi'oraz Abraham takaa-daunnao. Na'iki unao wuru'u zaamata'o ni'oraz kaimana'o aimakaan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati.

4 ¹Kaikapa'o kaiwuru'u okianuz: Koraidaonaa zaamata'o ni'oraz padaru sha'apauz kida, na'apa utaapa-kaao poitoruinao taapa-kaao kawan, ukoraidaonaan dono zii. Mishi uka'idiwaun pu'a'a naa padamata padaru sha'apauz kida idi. ²Mazan umashaapan nii zii pakazowautapikinao waranu'u na'iki pasha'apauz taapikinao waranu'u zii, atii udaru aitanii kamoo kaawan di'iti. ³Na'apa'o da'i waunao kiwiin koraidaonaa kawan, wapoitortuitapa-kidinan waizo'atin ida'an kakinaorii kida doronainao di'iki'oraz, kazowautapainaoz imi'i baara sannao. ⁴Mazan Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono'o naa, udyuudan paudani, ushakan zun di'iki. Umashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u, ⁵ukazannaata kizi waunao, mashaapainaoz kakinaorii waranu'u, turuu kizi Tominkaru zaamatan waunao paudainao nii. ⁶Tominkaru zaamatan idi unao paudainao nii, udyuudan pauDani Doronaa mashaapan unyukunuu ida'a. Uruu Doronai ida'ana'o wuru'u ukianuz Tominkaru ati, "ōdaru Tominkaru," kii. ⁷Ukau'an, aonaa powa'a poitoruinao mani unao, mazan Tominkaru dainao'u naa pa'an. Udainoun idi unao, ukau'an utaan nii u'ati ipai wuru'u ukowaadauzoniaz pataa'azon.

Paul dopii-kidan Galatia
Baara sannao

⁸Kiwiin umaaitapakan dono zii Tominkaru, upoitoruitapa-kidinan tominkarunao ati aonaa mishiinao mani. ⁹Mazan aizii unao, uaitapa'a naa Tominkaru, oo turuu òkian, Tominkaru pa'an aitapa'oraz unao. Kandii ni'i naa mooko ukiwa'azon powaa iti, upoitoruitapa-kidina'azon koshan mazanu'o tominkarunao ati, aona'oraz kanom ísha'apatan? ¹⁰Aizii unao, utamakapan naa Jewnao kaduz utaaan ida'an kamoo, kauzu, na'iki wunu ítaapanii kidaz. ¹¹Tuukii òdopian unao dau'an, ukau'an madiwautapa-ka'o mooko karikaonan wuru'u òkaudinuz unao bii an?

¹²Òmin-mishidannao, tuukii òaipan umashaapan ògaru kawan, aonaa Jewnao kakinaorinaa waranu'u mani. Ògaru na'apa'ora'a naa unao Gentilenao kawan, aona'a naa òmashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u. Kaiman sha'atii da'i utaapauzon ògaru, aonaa unyukunu oian ò'ati. ¹³Uaitapanii òkarinauzon idi'o òkowaadauzonuz Kaimana'o Kuwai unao ati kiwiin. ¹⁴Òkarinaan idi, dobata òmizidinkidan unao, mazan upu'u aonaa uzon-kidan oo ukachama'idin ò'ai. Mazan udapaapan ògaru kaiman, ikoda Tominkaru angelin oo ikoda Christ Jesus dapaapa-ka'o kawan utaaan ògaru. ¹⁵Mazan aizii usha'apanum naa wuru'u, aona'a

naa powa'a ukonaukia'azon òtuma? Òaitapa mishi, òkarinauzon dono'oraz, turuu mani uso'otan uawun kida, na'iki utaanuzu òawun nii. ¹⁶Aizii mani, uto'oran naa sha'a ò'ati wuru'u, òkowaadan idi mishi'o kuwai u'ati?

¹⁷Pidannao wuru'u aipainauz umashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u.^k Tuukii íaipan uzaamatanan pa'idi'iti, mazan aonaa íkaminka'uta'azon mani unao wuru'u, soo íaipan karikaonan pabuutan unao ò'ai, ínao ati kizi'i naa unyukunu. ¹⁸Mishi, kaimana'o wuru'u pidan nyukunu dyautanuz pasha'apatan dau'ati aimaakan, kaimana'oraz mazan aimaakan. Marii karikaonanuu naa usha'apatan aimaakan na'apa, aonaa soo òna'an dono mani karikaonan utuma. ¹⁹Òdainao òmarainapaninao, daroi dopian kawan kaziwa'o idi okaudanipan dono, na'apa'o kawanu'o òbaiatan kaziwa'o unao dau'ati. Òdopitan nii udau'an atii umashaapan an zii kaimanaiman Christ kaduz kawana'ati. ²⁰Kaiman zii mani ògaru na'ii unao tuma kai. Uruu idi kaiman zii mani waabataakan waparadan, na'iki òaitapa mani na'apam òkian u'ati. Usha'apanum kau'an òmunapon idi, aonaa òaitapan na'apam òkian u'ati.

Hagar poitoruiaba, na'iki Sarah
aonaa poitoruiaba mani

²¹Òpisha'azon unao aipainauz pamashaapan kakinaorii waranu'u,

^k 4:17 Putukapa Galatians 1:7

aonaa zii mooko uaitapan na'apam kakinaorii kian? ²²Kaina'a saada-kariwai dya'utama'o Abraham dainao daonaoranao dau'an. Bauda'apa utoman paudani papoituruaba tuma,^l ba'oran utoman paudaiaro tuma,^m aonaa poitorui mani oroo. ²³Udani poitoruiaba tuma'oraz, ushakatan na'apa koraidaonaa shakatauzon kawan. Mazan ba'oran udani, udaiaro di'iki'o. Oroo aonaa poitoruiaba mani, ushakatan na'apa Tominkaru kiauzon kawana'ati pa'an, Abraham ati.

²⁴Di'ora'a dya'utama'oraz zunnao kainaabatan dya'utama'oraz Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati.ⁿ Hagar, poitoruiabaz, oroo kainaabata'o wuru'u kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ati midukuo Sinai ii. Ipai pidannao oroo di'iki'oraz, poitoruinao pa'idiwaru, imashaapan idi kakinaorii waranu'u. ²⁵Na'iki midukuo Sinai, Arabia ia'oraz, ukainaabata-kaao Hagar di'iti. Na'iki kai'oraz dono'i Jerusalem, oroo di'iti koshan ukainaabata-kaao, na'ii sannao mashaapan idi poitoruinao kawan kakinaorii waranu'u. ²⁶Mazan Sarah, oroo aonaa poitoruiaba mani pa'an, oroo di'iti aokazi ia'oraz Jerusalem kainaabata-kaao, na'iki oroo wadaro kawana'o. ²⁷Kaikapa'a Tominkaru paradan kotua'oraz kiauzonu'u odau'an:

“Pukonaukii

maudaniichiaba,
Pukadako diiwa'o ida'an
pukonaukian idi,
aonaan pu'u
pukaudanipauzon.
Mazan aizii powa'a'o nii zii
pudainao iriban,
aoro aia'a, mazidaibazo.”^o

²⁸Ōmin-mishidannao, unao, na'apa Isaac kawan, Tominkaru dainao'u naa, na'apa Tominkaru kiauzon kawan. ²⁹Mazan uruu dono wuru'u koraidaonaa shakata'oraz koraidaonaa shakatauzon kawan, wuru'u poitoruiaba daniz, uantamikitauzionii Isaac, shakata'oraz Tominkaru Doronaa ida'an. Na'apa kai aimaakan sha'apaapa-kaao wa'ati kotua'o kawan. ³⁰Mazan na'apa dii saada-kariwai Tominkaru paradan kian? “Puwaata wuru'u poitoruiabaz paudani tuma! Usha'apanum kau'an aona'o nii odani zaamatan padaru sha'apauz kida, wuru'u taa'azookariwaiz, aoro dani ati'i aona'oraz poitoruiaba mani.”^p ³¹Ukau'an ōmin-mishidannao, waunao aonaa poitoruiaba dainao mani, mazan aoro dainao pa'an, aona'oraz poitoruiaba mani.

*Christ so'otan kakinaorii
kazowautapan ai waunao*

5 ¹Mishi Christ so'otani'i naa Jewnao kakinaorinaa kida ai waunao, aona'a naa powa'a kakinaorii kazowautapan waunao. Ukau'an ma'ozaka'a naa utaapa unyukunuu,

^l 4:22 Genesis 16:15 ^m 4:22 Genesis 21:2 ⁿ 4:24 Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati: uruu dakota-kaao covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ^o 4:27 Isaiah 54:1 ^p 4:30 Genesis 21:10

na'iki aona'a naa utaapada'ana'a kakinaorii kazowautapan unao powaa iti.

²Uabata õgaru Paul para-dan, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii pachoota-kidinan^q ida'an Jewnao kakinaorinaa kawana'ati. Una'apan an, madiwautapa-ka'o wuru'u Christ mawakanuz u'ati. ³Õkaki-naowan nii unao koshan, ukashaapan an uchoota-ka'o Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, ukau'an marina'a naa uizo'atin ipai daunuuda'u wuru'u kakinaorii kidaz. ⁴Aizii na'ia'oram pidan unao bii iki aipan an Tominkaru dakotan paugaru kaimana'o pidan nii paizo'atin ida'an wuru'u kakinaorii, ubuutinan naa mishi'oraiman Christ ai wuru'u, na'iki ubuutinan naa kapam Tominkaru kaimanan ai u'ati. ⁵Mazan waunao, waaitapa Kaimana'o Doronaa ida'an mishi'o nii Tominkaru zaamatan waunao na'iki udakotan nii waunao kaimanainao pidan-nao nii, wamishidan ida'an Christ pa'an. ⁶Aizii wuru'u wazaamatina-nuz naa Christ Jesus ida'ati, pidan choota-kariwai oo aonaa choota-kariwai mani, aonaa itukapa-ka'o pana'a kida, aonaa na'apa kida'o di'itapa-ka'o umanawunu'o nii. Soo kanom pa'an di'itapa-kariwai, pidan mishidan Christ. Na'iki mishidapa-karu ida'ana'o wuru'u marainpaaka-karuz.

⁷Kaiman sha'atii umishidapan

padamata. Kanom wuru'u mashaa-ta'oraz unao uda'anan ai mishi'o kuwai? ⁸Mazan waaitapa Tominkaru, zaamata'oraz unao pa'ida'ati, aonaa uruu mani wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai. ⁹Masakauda'u'o pana'iti'o kuwai kowaada-ka'o, ipai'o nii pidannao mishida'akanuzu. Na'apa masakauda'u'o yeast pooda-kidan kawan ipai poroom-bi'i. ¹⁰Mazan õaitapa na'iki õmishida Naobanai aipan ati, aona'o nii utanawatinan, mazan uda'anan nii pa'an wuru'u õkuwaa kidaz. Aizii pidan wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai, upataka'uta-ka'o nii tuukia'o ida'an.

¹¹Õmin-mishidannao, õkaki-naotan na'iki õdyuudautan an mani pidannao choota-kidinan Jewnao kakinaorinaa kawana'ati ãkazannaatin-kinanai nii, aonaa mani õpataka'uta-ka'o. Mazan wuru'u Jewnao pataka'utanuz õgaru, õkowaadapan idi'o pidan-nao kazannaata-ka'o soo Jesus mawakan ida'ana'o pa'an. ¹²Aizii wunaou'u tanawatin-kida'oraz unao, tuukia'oraz ãaipan chootin-karu, kaiman zii manawun mani õ'ati ãmakuuta'aka-ka'o an kaiman-daun, aonaa soo ãchootan mani karikaonan pamada.

¹³Unao õmin-mishidannao, Tominkaru zaamatanii unao, uso'otani'i naa unao kakinaorii kazowautapan ai. Mazan aonaa ukaiwa'ana'a wuru'u uso'ota-kaoz

^q 5:2 *pachoota-kidinan*: Putukapa 'chootin-karu' kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinanai di'ii.

kakinaorii ai, usha'apaapa-kinaa nii dikauda kida'o aimaakan, unyukunuu aipan kawana'ati. Mishi'oraiman ukaminka'uaaka umin-mishidannao tuma umarainpaakan ida'an. ¹⁴Mishi waizo'ati ipai daunuuda'u kakinaorii taakariwaiz Jewnao ati, waizo'atin ida'an wuru'u di'oraz kakinaori'i: "Umarainapa ipai pidan na'apa umarainpan kawan unanaa," kii-karuz. ¹⁵Mazan uto'orataakapan an na'iki udakowaakapan an, utukapa pa'i uwaatan umin-mishidannao na'apa'o ida'an.

***Marii Tominkaru Doronaa
kazowautapan unao***

¹⁶Uruu idi òkian, aizii umashaa-pa'a naa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati. Una'apan an aona'o ni'i naa usha'apata'azon oia'o, wuru'u unyukunuu sha'apata'azoonii kidaz. ¹⁷Usha'apanum kau'an wuru'u wanyukunuu, tuukii uaipan washa'apatan oia'o aimaakan, aona'oraz Kaimana'o Doronaa aipan usha'apata-ka. Mazan Kaimana'o Doronaa, uaipan washa'apatan soo kaiman kida'o pa'idiwaru, wuru'u aona'oraz wanyukunuu aipan usha'apata-ka. Ukau'an kaina'a dya'utam aimaakan mizaataakapan wanyukunuu ii. Uruu idi dadara wa'ati washa'apatan kaimana'o aimaakan. ¹⁸Mazan aizii pusha'apatinan na'iki pumashaapan idi'i naa Tominkaru Doronaa aipan kawana'ati, aona'a naa powa'a Jewnao kakinaorinaa kida kazowautapan unao.

¹⁹Kanom pidan nyukunuu aiapanii, aonaa umainaabanan. Unaudapa pasha'apaapan di'oraz kaduz kida'a: pakiaapaakan madoronaa-daun; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimaakan pakiaapan ida'an paminshu'unao; pasha'apata'azon kakiba'azonnaa kida'o usha'apata-ka madoronaa-daun; ²⁰patominkaruniitapan toma-kariwai kida; pamakon marunao di'iti; pato'ora-kizaitapan tuukii pairibannao; pazunaapaakan; na'iki pakishauzin; kichana'iki-kii da'i uto'ora'akauzon; tuukii uaipan pawazoomikipan na'iki padikintinan; pakashadaakapan na'iki pabuutaaka-kidan pidannao; ²¹pana'azootapan pairiban sha'apauz; papo'idipan; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimaakan tuzapa-kizai ii aka; na'iki pasha'apaapan iriba ba'oran oii kida'o aimaakan. Òkia'azon koshan powa'a zii, na'apa òkian kawan u'ati kiwiin, wuru'u pidannao sha'apaapainouz na'apa kida'o aimaakan, aona'o nii ìwiizi nii Tominkaru naobanaitinapa-kizi ii.

²²Mazan Kaimana'o Doronaa kazowautapan idi waunao, utaan nii wanyukunuu kamarainpanu'o nii, konaukii-tina'o nii, kaiman-kinnaa nii, tuuda-kinnaa nii wabaiatanii kida, kaminka'uabakinaa nii, kamunanuaba-kinnaa nii, mishidinaaba'o nii, ²³kakarodapanu'o nii, na'iki watuudapa-kinnaa nii wanyukunuu washa'apata'azon ai oia'o. Umashaapan an kaikapa'a, wuru kida kawanu'u,

aonaa kakinaorii nii mashaata'o nii unao. ²⁴Pidannao wuru'u zaamatinainouuz Christ Jesus ida'ati, ïmarina'atani'i naa oia'o, ïnyukunu nuu naudapauzoniaz pasha'apaapan, tauka-kariwai kawanu'ora'a naa oia'o ïkaduz kida Christ mawakan dono cross ida'a. ²⁵Kaimana'o Doronaa taan idi'i naa pa'ina'o mashaapa-kinai wa'ati, ukau'an wamashaapa'a naa uaipan kawana'ati. ²⁶Aonaa wamanawun-tinpa'ana'a, na'iki aonaa wato'orataakapa'ana'a, na'iki aonaa wakishauziaakapa'ana'a wa'atiaka.

Kaminka'uaaka-karu daua'o

6 ¹Öiribannao, umin-mishidan waotinan dono oia'o, marii unao mashaapainouuznaa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati kaminaka'utanz, uparadan ida'an u'ati kaimana'o ida'an, usakitapada kizi pamashaapan powaa iti Tominkaru aipan kawana'ati. Unao, uzaudina'a naa mazan pa'i uwaotan ai oia'o di'iti kapam. ²Ukaminka'uta umin-mishidannao ïbaiatan an kasha'ora kida'o aimakaan. Na'apa'o ida'an uizo'atin Christ kakinaori wuru'u. ³Na'ia'oram pidan taapinpa'o umanawunu'o nii pa'aonaimanan pu'u, umariidapan karikaonan panyukunu wuru'u. ⁴Marii ipai pidan di'itapan pasha'apatanii aimakaan, usha'apatanii kaimanan an, turuu ukonaukii-kidan pasha'apatanii. Mazan aonaa kizi uatadapan wuru'u pasha'apataniaz ba'oran pidan sha'apatanii ai.

⁵Usha'apanum kau'an ipai waunao, waaipan ati'o nii washa'apatan wuru'u taa-kariwai kidaz washa'apatannii.

⁶Marii na'ia'oram pidan tominapa-kida-kariwai Tominkaru paradan dau'u kaminka'utan patii-chaan, utaan ida'an kaiman kida'o aimakaan u'ati.

⁷Mana'a umariidapa'ana'a unyukunu, Tominkaru aonaa turuu umariida-ka. Kanom pidan sha'apatanii, na'apa'o nii kapam uwinipinaa. ⁸Aizii pidan sha'apaapa'o oia'o, panyukunu aipan kawana'ati, pataka'utin-karu'o nii uwinipinaa nii. Mazan pidan mashaapa'o Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, uzaamatan nii karikaonanu'o kakupa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an. ⁹Mana'a wakashadina'ana'a washa'apaapan kaiman kida'o aimakaan, usha'apanum kau'an Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono, wazaamatan nii kaimana'o aimakaan aonaan an wakashadinan. ¹⁰Ukau'an, washa'apata kaiman kida'o aimakaan ipai pidannao ati, na'apainim dono watukapan kaimana'o aimakaan sha'apata-karu ni'o, aitaniiiman wamin-mishidannao ati.

***Ubaukapan naa Paul
kakinaowan mishidainao***

¹¹Aizii utukapa na'apam õsaa-dan udaru diida'a'a, õka'u ida'an. ¹²Wuru'u pidannao tuukia'oraz ïaipan unao choota-kaor^r Jew-

^r **6:12** *choota-kaor*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

nao kakinaori kawana'ati, ãaipan karikaonan pidan nyukunuu-atin paugaru. Ìsha'apatanuzu na'apa'o ãmaaiapakan idi'o pamin-Jewnao pataka'utan paugaru, patomi- napatin-kidan dikin ii pidannao wuru dau'ana'a Christ mawakanuz cross paawa'a ipai pidannao oian dikin ii. ¹³Mazan upu'u zii pidannao choota-kariwainaouz, aonaa ãizo'atin ipai wuru'u Jewnao kakinaori kidaz. Wururu'ũ ãaipanuz unao choota-kaoo soo pa'atadinapa-kinaa ni'o karikaonan, ãaipan patukapa-kidan iriba papidanannao. ¹⁴Mazan õgaru, õatadinpan nii soo wanaobanaa Jesus Christ mawakan dau'u cross ida'a. Christ mawakan idi õ'ati, aona'ana'a powa'a õdyautan wururu'ũ pidannao taapaniaz umanawunu'o nii, mawaka'o kawanu'u naa õtaa-

panuzu. Na'iki õgaru, mawaka'o kawanu'u naa ãtaapan. ¹⁵Aonaa umanawunu'o aimaakan mani wuru'u pidan choota-kaooz oo aonaa uchoota-kaoo. Mazan kanom pa'an umanawunu'o aiapa-kaoo, soo Tominkaru pa'inaadan pidan nyukunuu. ¹⁶Marii Tominkaru taan nyukunui kaiman-kinaa na'iki ukamunan-kidan ipai pidan wuru'u izo'atiinaouz õkuwaa. Ìnao wuru'u mishi'oraz Tominkaru pidannao.

¹⁷Aizii aona'a naa powa'a õaipan pidan towauda'utan oo kimudautan õgaru õkuwaa dau'an, usha'apanum kau'an ipai ba'izi-daun õmada ida'an kida'oraz aida-kidan mishi'o õgaru Jesus poitoru.

¹⁸Õiribannao, õtoriiinpan marii kizi wanaobanaa Jesus Christ ma'ozakadan unyukunuu pakamunanun ida'an. Amen.